Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

До захисту допущено кафедрою міжнародних економічних відносин та логістики протокол №____ від _____

завідувач кафедри _____ Анна ЗАЙЦЕВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ОСОБЛИВОСТІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

(тема роботи)

Спеціальність (спеціалізація) 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма Міжнародні економічні відносини

Здобувач Крістіна УСКОВА

Науковий керівник _____ Аліна ШОЛОМ

Харків – 2026

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики
Рівень вищої освіти перший (бакалаврській)
Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма «Міжнародні економічні віддносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувача кафедри

_____ Анна ЗАЙЦЕВА_____
підпис ініціали, прізвище

“____” _____20___року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Усковій Крістіні Дмитрівні
(прізвище, ім’я, по батькові студена)

1. Тема роботи «Особливості іноземного інвестування в економіку України» керівник роботи к.е.н., доц. Шолом А.С.
(прізвище, ім’я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “14” листопада 2025 року № 4001-5/4122
2. Строк подання студентом роботи 16.05.2026 р.
3. Перелік питань, які потрібно розробити:

– розкрити теоретичні основи сутності, форм і видів іноземних інвестицій, їх роль в економічному розвитку країни; – проаналізувати основні теоретичні підходи до оцінки впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток держави; – визначити фактори та механізми залучення прямих іноземних інвестицій, узагальнити світовий досвід; – проаналізувати динаміку, структуру та особливості іноземних інвестицій в економіку України у 2020–2025 роках; – виявити основні проблеми та ризики залучення іноземних інвестицій в Україну в умовах воєнного стану; – обґрунтувати перспективи та пріоритетні напрями залучення іноземних інвестицій в період повоєнного відновлення; – розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку України.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Теоретичні основи іноземного інвестування в економіку країни
2	Перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку України

5. Дата видачі завдання 01.12.2025 р.

Студентка К. Д. Ускова

Керівник роботи _____ А. С. Шолом

АНОТАЦІЯ

Ускова К. Д. Особливості іноземного інвестування в економіку України : кваліфікаційна робота бакалавра [Рукопис]. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. 47 с.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню особливостей залучення іноземних інвестицій в економіку України в умовах повномасштабної війни та перспектив їх використання для повоєнного відновлення країни.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків; містить 48 сторінок тексту, 6 рисунків, 5 таблиць. Список використаних джерел включає 51 найменувань.

У першому розділі розкрито теоретико-методологічні основи іноземного інвестування: сутність, форми та види іноземних інвестицій, а також еволюцію теоретичних підходів до оцінки їх впливу на економічний розвиток країни.

У другому розділі проаналізовано динаміку та структуру прямих іноземних інвестицій в Україну у 2022–2025 роках, виявлено основні проблеми та ризики залучення іноземного капіталу в умовах воєнного стану, а також обґрунтовано пріоритетні напрями та перспективи інвестиційної політики для повоєнного відновлення економіки України.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, воєнні ризики, повоєнне відновлення, інвестиційна політика України, Defense-tech.

ABSTRACT

Uskova K. D. Peculiarities of Foreign Investment in the Economy of Ukraine : bachelor's qualification work [Manuscript]. Kh. : V. N. Karazin Kharkiv National University, 2026. 47 p.

The qualification work is devoted to the study of the peculiarities of attracting foreign investments to the Ukrainian economy under the conditions of full-scale war and the prospects of their use for the post-war recovery of the country.

The work consists of an introduction, two chapters, conclusions; contains 48 pages of text, 6 figures, and 5 tables. The list of sources includes 51 titles.

The first chapter reveals the theoretical and methodological foundations of foreign investment: the essence, forms and types of foreign investments, as well as the evolution of theoretical approaches to assessing their impact on the country's economic development.

The second chapter analyzes the dynamics and structure of foreign direct investment in Ukraine in 2022–2025, identifies the main problems and risks of attracting foreign capital under martial law, and substantiates the priority directions and prospects of investment policy for the post-war recovery of Ukraine's economy.

Keywords: foreign direct investment, investment climate, war risks, post-war recovery, investment policy of Ukraine, Defense-tech.

ЗМІСТ

Вступ……6

Розділ 1. Теоретичні основи іноземного інвестування в економіку країни…….....9

1.1. Сутність, форми та види іноземних інвестицій у системі міжнародних економічних відносин……9

1.2. Теоретичні підходи до оцінки впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток країни……...14

Висновки до першого розділу……..20

Розділ 2. Перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку України …………24

2.1. Динаміка та структура іноземних інвестицій в економіку України……...24

2.2. Основні проблеми та ризики залучення іноземного інвестування в Україну.....29

2.3. Перспективи та пріоритетні напрями залучення іноземних інвестицій в економіку України…….32

Висновки до другого розділу……...35

Висновки……...38

Список використаних джерел……...42

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Повномасштабне військове вторгнення російської федерації в Україну у 2022 році кардинально змінило умови функціонування національної економіки та інвестиційний клімат країни. Іноземні інвестиції, які традиційно виступали одним із найважливіших джерел модернізації виробництва, трансферу технологій, створення робочих місць та підвищення конкурентоспроможності, опинилися під впливом високих воєнних ризиків, руйнування інфраструктури та значної невизначеності.

За даними Національного банку України [5], після різкого падіння у 2022 році спостерігалося часткове відновлення притоку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2023 році, проте у 2024–2025 роках обсяги знову зменшилися. Водночас для повоєнного відновлення та європейської інтеграції України залучення іноземного капіталу набуває стратегічного значення. За оцінками міжнародних організацій, на відновлення економіки та інфраструктури потрібно сотні мільярдів доларів, значну частину яких очікується отримати саме у формі інвестицій.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених іноземному інвестуванню, проблема залучення прямих іноземних інвестицій в умовах триваючої війни та післявоєнної реконструкції залишається недостатньо дослідженою. Більшість робіт аналізують інвестиційний клімат у довоєнний період або загальні тенденції світового інвестування. Водночас потребує глибокого вивчення специфіка воєнних ризиків, вплив міжнародної допомоги, зміни в структурі інвесторів та пріоритетні напрями залучення капіталу для відновлення ключових секторів економіки.

Метою роботи є визначення особливостей, перспектив та пріоритетних напрямів залучення іноземного інвестування в економіку України.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення наступних завдань:

– дослідити сутність, форми та види іноземних інвестицій у системі міжнародних економічних відносин;

– систематизувати теоретичні підходи до оцінки впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток країни;

– визначити динаміку та галузеву структуру іноземних інвестицій в Україні;

– визначити основні проблеми та ризики, що перешкоджають залученню інвестицій;

– обґрунтувати перспективи та пріоритетні напрями залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Об’єктом дослідження є процес залучення іноземного інвестування в економіку країни.

Предметом дослідження є особливості сучасної динаміки та перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові методи: аналізу та синтезу, системного підходу, порівняльного аналізу, статистичного аналізу, графічного та табличного методів представлення даних. Інформаційну базу становлять офіційні дані Національного банку України, Міністерства економіки України, Державної служби статистики, звіти міжнародних організацій (Світовий банк, UNCTAD, ЄБРР, OECD), нормативно-правові акти України, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів.

Апробація результатів дослідження. Результати кваліфікаційної роботи бакалавра були апробовані на XXI всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин», яка відбулася 26 лютого 2026 року в ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна [14].

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. У першому розділі розглядаються

теоретичні основи іноземного інвестування. Другий розділ присвячено емпіричному аналізу динаміки, проблем та перспектив залучення іноземних інвестицій в Україну після 2022 року. Загальний обсяг роботи складає 47 сторінок, містить 6 рисунків, 5 таблиць. Список використаних джерел включає 51 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

1.1. Сутність, форми та види іноземних інвестицій у системі міжнародних економічних відносин

Іноземні інвестиції є одним із найважливіших елементів сучасної системи міжнародних економічних відносин [1; 4]. Вони представляють собою складний механізм міжнародного руху капіталу, який дозволяє країнам ефективніше використовувати світові ресурси, прискорювати темпи економічного зростання, здійснювати технологічну модернізацію виробництва та підвищувати конкурентоспроможність національних економік у глобальному масштабі.

У сучасних умовах глобалізації та посилення взаємозалежності національних економік значення іноземних інвестицій постійно зростає. Вони виступають не лише джерелом додаткового фінансування, а й важливим каналом передачі передових технологій, інновацій, сучасних методів управління, організаційного досвіду та знань. Для багатьох країн, особливо тих, що розвиваються або перебувають у стані кризи чи повоєнного відновлення, іноземні інвестиції часто стають одним із головних рушіїв структурних перетворень економіки, підвищення продуктивності праці та інтеграції в світові господарські зв’язки.

Для України після початку повномасштабного військового вторгнення російської федерації у 2022 році проблема залучення іноземних інвестицій набула особливої гостроти і стратегічного значення. Війна спричинила масове руйнування виробничої, транспортної та енергетичної інфраструктури, скорочення внутрішнього ринку, відтік кваліфікованої робочої сили та різке зростання інвестиційних ризиків. У таких складних умовах іноземний капітал стає не просто додатковим фінансовим ресурсом, а одним із ключових інструментів відновлення економіки, переорієнтації її на європейські

стандарти виробництва та забезпечення довгострокового сталого економічного розвитку країни.

Сутність іноземних інвестицій

Поняття «іноземні інвестиції» має багатогранний характер. У широкому розумінні під іноземними інвестиціями розуміють вкладення іноземними інвесторами капіталу у вигляді грошових коштів, матеріальних і нематеріальних активів, майнових прав, інтелектуальної власності та інших цінностей в об’єкти підприємницької та іншої діяльності на території іншої держави з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР, іноземні інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними інвесторами в об’єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [12].

Важливу роль у визначенні сутності та особливостей іноземних інвестицій відіграє нормативно-правова база держави. В Україні основним нормативним актом у сфері інвестування є Закон України «Про інвестиційну діяльність», який визначає правові, економічні та організаційні засади здійснення інвестиційної діяльності. Для іноземних інвесторів ключове значення має Закон України «Про режим іноземного інвестування», який гарантує національний режим інвестиційної діяльності, захист інвестицій від незаконного вилучення та право на вільне повернення прибутків і капіталу.

Закон також містить перелік гарантій, серед яких: захист від примусових вилучень, гарантії у разі припинення інвестиційної діяльності, а також безперешкодний переказ прибутків, доходів та інших коштів у іноземній валюті, одержаних на законних підставах внаслідок здійснення іноземних інвестицій.

Таблиця 1.1

Структура нормативно-правового поля регулювання інвестиційної діяльності в Україні

Рівень регулювання	Характеристика та нормативна база	Основна мета
Загальнодержавний кодифікований	Господарський та Цивільний кодекси України	Уніфікація правил ведення бізнесу та захист прав власності
Спеціальний інвестиційний	ЗУ «Про інвестиційну діяльність», ЗУ «Про режим іноземного інвестування»	Встановлення базових гарантій та прав для іноземних інвесторів
Стимулюючий та галузевий	ЗУ «Про індустріальні парки», ЗУ «Про значні інвестиції»	Надання преференцій для стратегічно важливих проектів
Міжнародно-правовий	Двосторонні угоди, конвенції ICSID та MIGA	Міжнародний арбітраж та страхування політичних і воєнних ризиків
Адаптаційний (воєнний)	Нормативні акти щодо страхування воєнних ризиків, зміни до ПКУ	Мінімізація збитків від війни та підтримка релокації

Джерело: складено автором за матеріалами [12, 19, 25].

Таким чином, в Україні сформовано багаторівневу систему нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності, яка поєднує загальні правові гарантії з спеціальними стимулами та міжнародними механізмами захисту. Це створює важливу правову основу для залучення іноземного капіталу в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Наявність стабільного та прозорого законодавства є одним із важливих факторів формування позитивного інвестиційного клімату країни, оскільки рівень правового захисту безпосередньо впливає на рішення іноземних компаній щодо розміщення капіталу.

Таким чином, іноземні інвестиції – це не просто фінансові потоки, а комплексний економічний процес, який включає в себе передачу не лише капіталу, а й технологій, знань, управлінського досвіду та організаційних

інновацій. Вони є формою міжнародного руху капіталу, який сприяє більш ефективному розподілу ресурсів у світовому господарстві.

Важливо розрізняти іноземні інвестиції від внутрішніх (національних). Якщо внутрішні інвестиції здійснюються резидентами країни за рахунок власних або залучених ресурсів, то іноземні інвестиції завжди передбачають перетин державного кордону капіталом, технологіями або управлінським досвідом. Такий перетин кордону робить іноземні інвестиції важливим елементом міжнародних економічних відносин і суттєво впливає на економічний розвиток приймаючої країни.

Основні форми іноземних інвестицій

Іноземні інвестиції можуть здійснюватися в різних формах, кожна з яких має свої особливості та різний ступінь впливу на економіку країни-реципієнта.

Найпоширенішими формами є:

1. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це вкладення капіталу, при яких іноземний інвестор набуває контрольного пакету акцій або значного впливу на управління підприємством. Вони включають створення нових підприємств (greenfield investments), придбання або розширення вже існуючих компаній (brownfield investments). ПІІ вважаються найбільш бажаними для приймаючої країни, оскільки супроводжуються не тільки надходженням капіталу, а й трансфером передових технологій, сучасних методів управління та інтеграцією національної економіки в глобальні ланцюги доданої вартості.

2. Портфельні інвестиції – це придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів без наміру участі в управлінні компанією. Основна мета таких інвестицій – отримання доходу у вигляді дивідендів або зростання ринкової вартості активів. Портфельні інвестиції є більш мобільними, але менш стабільними порівняно з прямими.

3. Інші інвестиції – включають комерційні кредити, фінансові позики, банківські вклади, торговельні кредити та інші форми капіталу, які не дають права контролю над підприємством.

Серед усіх форм саме прямі іноземні інвестиції мають найбільший позитивний ефект для економічного розвитку країни, оскільки вони сприяють структурним змінам, підвищенню продуктивності праці, створенню високотехнологічних робочих місць і передачі передового досвіду.

Види іноземних інвестицій

Іноземні інвестиції можна класифікувати за кількома основними ознаками:

– За формою власності: приватні (від іноземних компаній і фізичних осіб), державні (від урядів інших країн) та змішані.

– За метою інвестування: комерційні (спрямовані на отримання прибутку) та некомерційні (соціальні, гуманітарні, політичні проекти).

– За об’єктом вкладення: у матеріальне виробництво, сферу послуг, інфраструктуру, науково-дослідну діяльність, освіту тощо.

– За терміном вкладення: короткострокові та довгострокові інвестиції.

Особливе місце в сучасних умовах займає реінвестування прибутку – коли іноземна компанія залишає отриманий в Україні прибуток для подальшого розвитку свого бізнесу на території країни, замість того, щоб виводити його за кордон. У воєнний період 2022–2025 років реінвестування стало одним з головних джерел прямих іноземних інвестицій в Україні, оскільки багато компаній, які залишилися працювати в країні, воліли підтримувати і розвивати свій бізнес, а не виводити кошти.

Значення іноземних інвестицій для економічного розвитку країни

Іноземні інвестиції виконують ряд важливих функцій в економіці приймаючої країни:

– Компенсують брак внутрішніх інвестиційних ресурсів, особливо в умовах бюджетного дефіциту;

– Сприяють технологічній модернізації виробництва та впровадженню інновацій;

– Створюють нові робочі місця і сприяють підвищенню кваліфікації національних кадрів;

– Збільшують податкові надходження до державного бюджету;

– Покращують конкурентоспроможність національної економіки на міжнародному ринку;

– Сприяють глибшій інтеграції країни у світові господарські зв’язки та глобальні ланцюги доданої вартості.

Водночас іноземні інвестиції несуть і потенційні ризики. Серед них: посилення економічної залежності від зовнішнього капіталу, можливий відтік прибутків за кордон, загострення конкуренції для вітчизняних виробників, а також екологічні та соціальні наслідки у випадку відсутності ефективного державного регулювання.

Для України в умовах воєнного стану та подальшого відновлення іноземні інвестиції набувають особливого стратегічного значення. Вони стають не просто джерелом фінансування, а одним із ключових інструментів відновлення зруйнованої інфраструктури, переорієнтації економіки на європейські стандарти виробництва, технологічної модернізації та забезпечення сталого довгострокового економічного зростання.

Таким чином, глибоке розуміння сутності, форм і видів іноземних інвестицій є необхідною теоретичною основою для подальшого аналізу їх ролі, проблем і перспектив залучення в економіку України після 2022 року. У наступних підрозділах будуть розглянуті теоретичні підходи до оцінки впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток країни, а також практичні фактори та механізми їх залучення.

1.2. Теоретичні підходи до оцінки впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток країни

Теорія іноземних інвестицій є однією з найбільш розвинених, динамічних і дискусійних галузей сучасної економічної науки. Її становлення і розвиток тривали майже два століття і тісно пов’язані з еволюцією світової економіки, зміною форм міжнародного бізнесу, посиленням процесів глобалізації,

трансформацією ролі держави в регулюванні економічних процесів та появою нових глобальних викликів, таких як війни, фінансові кризи, пандемії та кліматичні зміни. Різні економічні школи та наукові напрямки пропонували свої пояснення причин міжнародного руху капіталу, механізмів його здійснення та впливу на економічний розвиток країн, що приймають інвестиції.

Історичний огляд розвитку теорії (XVIII – початок XX століття)

Перші теоретичні уявлення про іноземні інвестиції з'явилися в рамках класичної політичної економії XVIII–XIX століть. Адам Сміт у своїй фундаментальній праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776) розглядав рух капіталу як природний наслідок пошуку вищої норми прибутку. Він вважав, що капітал переміщується туди, де може приносити більшу віддачу, сприяючи ефективнішому розподілу ресурсів у світовому масштабі. Давид Рікардо розвинув цю ідею, підкреслюючи роль порівняльних переваг у міжнародній торгівлі та русі факторів виробництва.

У кінці XIX – на початку XX століття неокласична школа (Е. Бем-Баверк, А. Маршалл, І. Фішер) розвинула ідею про те, що іноземні інвестиції сприяють вирівнюванню граничної продуктивності капіталу між країнами. Згідно з цією концепцією, капітал рухається з країн з відносним надлишком капіталу в країни з його дефіцитом, що в довгостроковій перспективі повинно призводити до вирівнювання рівня економічного розвитку. Неокласичний підхід розглядав іноземні інвестиції переважно як позитивне явище, яке сприяє глобальній ефективності та економічному зростанню.

Однак класичні та неокласичні теорії мали суттєві обмеження. Вони не пояснювали, чому капітал спрямовується саме в певні країни, не враховували роль монополістичних переваг компаній, інституційного середовища, політичних ризиків та асиметрії інформації. Крім того, ці теорії не розрізняли прямі та портфельні інвестиції як окремі феномени, що обмежувало їх пояснювальну силу в умовах швидкого розвитку транснаціональних корпорацій.

Сучасні теорії прямих іноземних інвестицій (середина XX століття)

Справжній прорив у теорії іноземних інвестицій відбувся в середині XX століття. У 1960 році Стівен Хаймер у своїй дисертації «Міжнародні операції національних фірм: дослідження прямого іноземного інвестування» запропонував теорію монополістичної переваги. Він радикально відійшов від традиційного розуміння інвестицій як простого руху капіталу і показав, що компанії здійснюють прямі іноземні інвестиції не стільки через різницю в нормі прибутку, скільки завдяки наявності у них специфічних конкурентних (монополістичних) переваг. Такими перевагами можуть бути унікальні технології, відомий бренд, ефективна система управління, краща організація виробництва або доступ до дешевших фінансових ресурсів. Завдяки цим перевагам іноземні компанії можуть успішно конкурувати з місцевими фірмами навіть на їхньому внутрішньому ринку.

Критика теорії Хаймера: Теорія добре пояснює мотивацію компаній до прямих інвестицій, але недостатньо уваги приділяє факторам країни-реципієнта, інституційному середовищу та динамічним змінам у глобальній економіці. Крім того, вона була розроблена в період, коли прямі інвестиції були ще відносно новим явищем.

Подальший розвиток теорії пов’язаний з теорією інтернаціоналізації Пітера Баклі та Марка Кассона (1976). Вони пояснювали, що компанії воліють створювати власне виробництво за кордоном, а не використовувати експорт або ліцензування, коли внутрішні трансакційні витрати (витрати на укладання контрактів, контроль за виконанням, захист технологій від імітації) стають вищими, ніж витрати на організацію виробництва в іноземній країні.

Критика: Теорія добре пояснює вибір форми входу на ринок, але слабко враховує макроекономічні фактори та переваги розташування країни.

Найбільш комплексною і широко визнаною на сьогодні є еклектична парадигма (OLI-парадигма) Джона Даннінга [14; 16], запропонована в 1977 році і пізніше неодноразово доповнена. Даннінг синтезував попередні теорії і

виділив три групи умов, необхідних для здійснення прямих іноземних інвестицій:

– O (Ownership advantages) – власні конкурентні переваги компанії (технологічні, організаційні, маркетингові, брендові);

– L (Location advantages) – переваги розташування країни-реципієнта (великий ринок збуту, дешева робоча сила, природні ресурси, стабільне законодавство, розвинена інфраструктура, низький рівень корупції);

– I (Internalization advantages) – вигоди від збереження контролю всередині компанії замість використання ринку (захист технологій, зниження трансакційних витрат, кращий контроль якості).

Згідно з теорією Даннінга, прямі іноземні інвестиції здійснюються лише тоді, коли одночасно виконуються всі три групи умов. Ця парадигма залишається однією з найбільш вживаних у сучасній науці завдяки своїй універсальності.

Критика теорії Даннінга: Вона є досить статичною, важко піддається кількісній оцінці всіх факторів, а також недостатньо враховує динамічні зміни в глобальній економіці та вплив глобальних ланцюгів вартості.

Іншою важливою концепцією є теорія «летючого гусака» (flying geese paradigm), розроблена японським економістом Канаме Акамацу у 1930-х роках і пізніше розвинена іншими японськими вченими. Вона описує, як інвестиції послідовно переміщуються від більш розвинених країн до менш розвинених, сприяючи поступовому технологічному підйому останніх. Країни, що розвиваються, починають з простих трудоємних галузей (текстиль, легка промисловість), а з часом переходять до складніших технологічних секторів (електроніка, автомобілебудування, машинобудування).

Приклад країн: Японія → Південна Корея → Тайвань → Китай → В’єтнам. Китай успішно використав цю модель, починаючи з простих виробництв і поступово переходячи до високотехнологічних галузей, що дозволило йому стати однією з найбільших економік світу.

Теорія залежності (dependency theory), популярна серед латиноамериканських економістів у 1960–1970-х роках, попереджала про ризики надмірної залежності від іноземного капіталу: вивід прибутків, втрата економічного суверенітету, посилення соціальної нерівності та консервацію сировинної спрямованості економіки.

Приклад: Багато країн Латинської Америки в 1970–1980-х роках стикнулися з тяжкою борговою кризою через надмірну залежність від іноземних кредитів і інвестицій, що призвело до втрати контролю над національною економікою.

У XXI столітті теоретичні підходи активно доповнюються новими аспектами. Особливої актуальності набули питання врахування воєнних ризиків, політичної стабільності, якості інституційного середовища, ESG-факторів (екологія, соціальна відповідальність, корпоративне управління) та цифрової трансформації інвестиційних процесів. Для країн, що перебувають у стані війни або постконфліктного відновлення (як Україна), традиційні теорії потребують суттєвого доповнення факторами безпеки, геополітичної стабільності та міжнародної допомоги. Сучасні теоретичні підходи до залучення іноземних інвестицій значну увагу приділяють якості інституційного середовища та ефективності державного регулювання. Для інвесторів важливими є не лише економічні переваги країни, а й стабільність законодавства, рівень захисту прав власності, незалежність судової системи та наявність механізмів страхування ризиків.

В умовах України після 2022 року особливого значення набувають механізми державної підтримки інвестиційної діяльності. Серед них важливу роль відіграють програми підтримки значних інвестиційних проєктів («інвест-няні»), розвиток індустріальних парків, а також міжнародні механізми страхування воєнних ризиків через MIGA та DFC.

Крім того, євроінтеграційні процеси стимулюють гармонізацію українського законодавства зі стандартами ЄС, що розглядається як важливий

фактор підвищення інвестиційної привабливості країни в довгостроковій перспективі.

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика основних теоретичних підходів до іноземних інвестицій

Теорія	Автори	Основна ідея	Позитивний вплив на приймаючу країну	Основні недоліки/ критика
Монополістичної переваги	С. Хаймер	Компанії інвестують завдяки своїм унікальним конкурентним перевагам	Трансфер технологій, нові знання	Не пояснює вибір країни та часові зміни
Інтернаціоналізації	П. Баклі, М. Кассон	Компанії створюють власне виробництво, щоб уникнути витрат на ринок	Кращий контроль, зменшення транзакційних витрат	Не враховує переваги розташування країни
Еклектична парадигма (OLI)	Дж. Даннінг	Інвестиції відбуваються при поєднанні Ownership, Location та Internalization	Комплексний вплив: технології, робочі місця, торгівля	Статичність, важко виміряти всі фактори
«Летючого гусака»	К. Акамацу та ін.	Інвестиції переміщуються від розвинених до менш розвинених країн	Поступове підвищення технологічного рівня	Більше описує Азію, менш універсальна
Залежності	Латиноамериканські економісти	Іноземні інвестиції можуть посилювати залежність і нерівність	—	Перебільшує негатив, недооцінює позитивні ефекти

Джерело: складено автором за матеріалами [9, 14, 17].

Таким чином, теоретичні підходи до іноземних інвестицій пройшли довгий шлях еволюції – від простого розуміння руху капіталу в пошуках вищої норми прибутку до складних багатофакторних моделей, які враховують конкурентні переваги компаній, особливості приймаючої країни, інституційне середовище, ризики та глобальні тенденції розвитку. Кожна теорія має свої сильні та слабкі сторони, але лише їх комплексне застосування дозволяє повноцінно зрозуміти механізми залучення іноземних інвестицій та їх вплив на економічний розвиток країни, зокрема в умовах України після 2022 року.

Отримані теоретичні результати створюють надійну методологічну базу для емпіричного аналізу ситуації з іноземними інвестиціями в Україні після 2022 року, який буде проведено у другому розділі роботи.

Висновки до першого розділу

У першому розділі кваліфікаційної роботи було проведено комплексне теоретичне дослідження сутності, форм, видів іноземних інвестицій, а також основних теоретичних підходів до оцінки їх впливу на економічний розвиток країни і факторів та механізмів їх залучення. Отримані результати дозволяють сформувати надійну методологічну базу для подальшого емпіричного аналізу інвестиційної ситуації в Україні після 2022 року, зроблено такі висновки:

1. Було розкрито сутність іноземних інвестицій як складного економічного явища, яке передбачає не лише переміщення капіталу через державний кордон, а й передачу технологій, знань, управлінського досвіду та організаційних інновацій. Було встановлено, що серед усіх форм іноземних інвестицій найбільше значення для економічного розвитку приймаючої країни мають прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Саме вони забезпечують не тільки фінансові ресурси, а й структурні зміни в економіці, підвищення продуктивності праці, створення високотехнологічних робочих місць та інтеграцію національної економіки в глобальні ланцюги доданої вартості. Портфельні та інші інвестиції, хоча й відіграють певну роль у фінансуванні

економіки, мають менший мультиплікативний ефект і менш стабільний характер. Було здійснено детальний аналіз еволюції теоретичних підходів до іноземних інвестицій. Від класичних теорій А. Сміта і Д. Рікардо, які розглядали рух капіталу як наслідок пошуку вищої норми прибутку, через неокласичні концепції вирівнювання граничної продуктивності капіталу до сучасних теорій – теорії монополістичної переваги С. Хаймера, теорії інтернаціоналізації П. Баклі і М. Кассона, еклектичної парадигми Дж. Даннінга, теорії «летючого гусака» К. Акамацу та теорії залежності. Кожна з цих теорій висвітлює певні аспекти інвестиційного процесу: мотивацію компаній, переваги розташування країни, інституційні умови, ризики та динаміку технологічного розвитку. Було показано, що жодна теорія не є універсальною, але їх комплексне застосування дозволяє глибше зрозуміти механізми залучення іноземних інвестицій та їх вплив на економічний розвиток країни. Особливо важливо відзначити, що сучасні теоретичні підходи все частіше враховують не тільки економічні, а й інституційні, політичні та безпекові фактори. Для країн, що перебувають у стані війни або постконфліктного відновлення, традиційні теорії потребують суттєвого доповнення факторами безпеки, геополітичної стабільності та міжнародної підтримки.

2. Було визначено ключові фактори та механізми залучення прямих іноземних інвестицій. Серед них виділено економічні (розмір ринку, інфраструктура, робоча сила), політичні та інституційні (стабільність, корупція, захист прав власності), соціальні та міжнародні фактори. Аналіз світового досвіду (Польща, В’єтнам, Китай, Індія) показав, що успішне залучення ПІІ можливе лише за умови поєднання природних переваг країни з активною та послідовною державною політикою, яка включає створення спеціальних економічних зон, надання податкових пільг, розвиток публічно-приватного партнерства та активну промоцію інвестицій. Було також показано, що механізми залучення інвестицій значно відрізняються залежно від рівня економічного розвитку країни та її інституційної спроможності.

Країни з високим рівнем інституційного розвитку (Польща після вступу до ЄС) досягли значних успіхів завдяки стабільності законодавства і активній роботі спеціальних агентств. Країни, що розвиваються (В'єтнам, Китай), активно використовували податкові пільги та спеціальні економічні зони. Для України в умовах воєнного стану та подальшого відновлення ці уроки мають особливе значення. Воєнні ризики, інституційна нестабільність, корупція та негативний інвестиційний імідж залишаються головними стримуючими факторами. Водночас Україна має значний потенціал завдяки кваліфікованій робочій силі, природним ресурсам, стратегічному розташуванню та перспективам європейської інтеграції. Таким чином, теоретичний аналіз, проведений у першому розділі, дозволяє зробити такі ключові висновки:

– Іноземні інвестиції, особливо прямі, є потужним інструментом економічного розвитку, який забезпечує не тільки фінансування, а й технологічний прогрес і структурні зміни в економіці.

– Теоретичні підходи до іноземних інвестицій еволюціонували від простих моделей руху капіталу до складних багатофакторних конструкцій, що враховують конкурентні переваги компаній, особливості приймаючої країни та ризики.

– Успішне залучення ПІІ залежить від поєднання економічних переваг країни, якості інституційного середовища та ефективної державної інвестиційної політики.

– Світовий досвід (Польща, В'єтнам, Китай) свідчить, що навіть у складних умовах можна залучати значні обсяги інвестицій за умови проведення системних реформ і створення спеціальних стимулів.

– Для України після 2022 року залучення іноземних інвестицій є стратегічно важливим завданням, від вирішення якого залежить швидкість і якість повоєнного відновлення економіки.

Результати першого розділу створюють надійну теоретичну і методологічну основу для емпіричного аналізу динаміки, проблем і

перспектив залучення іноземних інвестицій в економіку України після 2022 року, який проведено у другому розділі роботи.

РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

2.1 Динаміка та структура іноземних інвестицій в Україну

Іноземні інвестиції є одним із ключових чинників економічного розвитку будь-якої держави, оскільки вони забезпечують приплив фінансових ресурсів, сприяють модернізації виробничих потужностей, впровадженню інновацій та підвищенню рівня конкурентоспроможності національної економіки. Для України, яка перебуває у стані трансформації та відновлення, залучення іноземного капіталу має особливе стратегічне значення.

В умовах глобалізації світової економіки іноземні інвестиції виступають важливим інструментом інтеграції країни у міжнародний економічний простір. Водночас ефективність їх залучення значною мірою залежить від внутрішнього інвестиційного клімату, рівня економічної стабільності, правового середовища та політичної ситуації.

Після 2022 року інвестиційна діяльність в Україні зазнала суттєвих змін унаслідок повномасштабної війни, що спричинило погіршення макроекономічних показників, руйнування інфраструктури та зростання загального рівня ризиків для інвесторів. У таких умовах аналіз динаміки та структури прямих іноземних інвестицій набуває особливої актуальності.

Для більш детального дослідження доцільно проаналізувати обсяги прямих іноземних інвестицій у 2020–2025 роках.

Таблиця 2.1

Обсяги прямих іноземних інвестицій у 2020–2025 роках.

Рік	ПІІ, млрд дол
2020	5,5
2021	6,7
2022	2,1
2023	4,0
2024	3,2
2025	2,8

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Як свідчать наведені дані в таблиці 2.1, у 2020-2021 роках спостерігалася позитивна динаміка зростання іноземних інвестицій. Зокрема, у 2021 році обсяг ПІІ досяг максимального значення за досліджуваний період. Це було обумовлено поступовим відновленням економіки після пандемії COVID-19, активізацією ділової активності та покращенням очікувань інвесторів.

Крім того, важливу роль у зростанні інвестицій відіграли процеси цифровізації економіки, розвиток IT-сектору та збільшення попиту на українську аграрну продукцію на світових ринках. Сукупність цих факторів сприяла підвищенню інвестиційної привабливості України у зазначений період.

Проте вже у 2022 році ситуація кардинально змінилася. Обсяг іноземних інвестицій різко скоротився, що стало наслідком початку повномасштабних бойових дій. Воєнний фактор призвів до значного підвищення рівня ризиків, що, у свою чергу, змусило інвесторів переглянути свої інвестиційні стратегії.

Слід зазначити, що в умовах війни інвестори перш за все оцінюють рівень безпеки вкладень, стабільність економічного середовища та можливість повернення інвестованого капіталу. У випадку України ці фактори зазнали суттєвого погіршення, що й зумовило різке падіння інвестиційної активності.

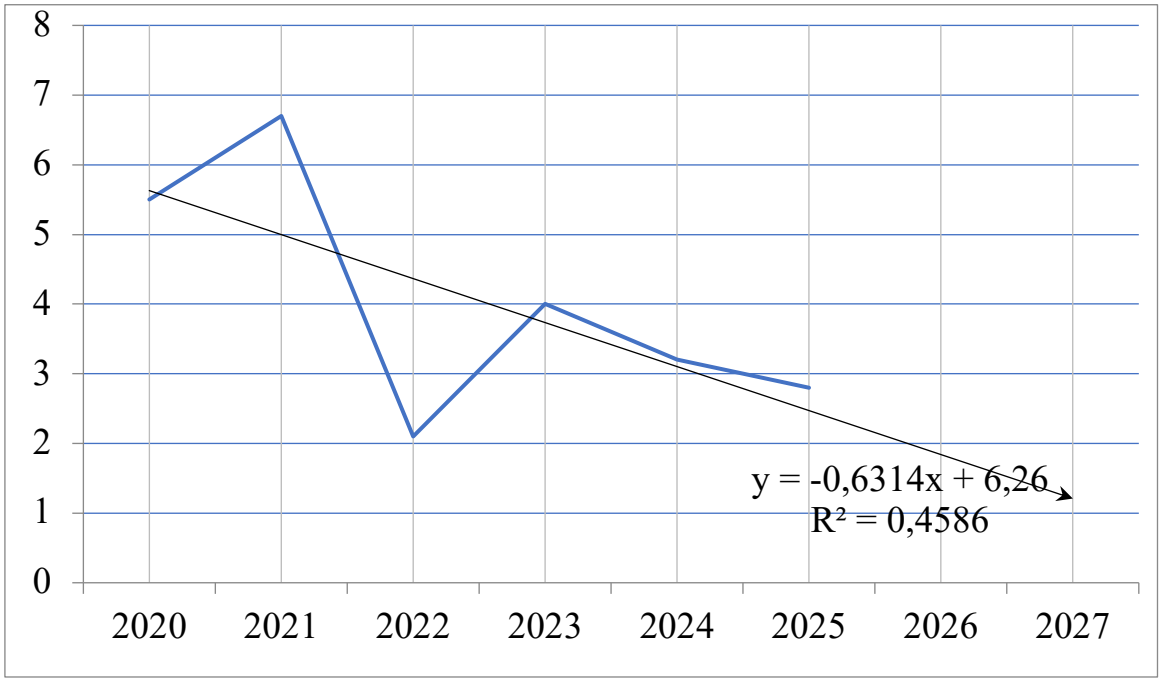

Рисунок 2.1 – Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Аналіз графічного зображення динаміки інвестицій дозволяє більш наочно оцінити масштаби змін. Як видно з рисунка, у 2022 році спостерігається найбільш різке падіння обсягів ПІІ. Це підтверджує високий рівень залежності інвестиційних процесів від зовнішніх шоків.

У 2023 році відбулося часткове відновлення інвестиційної активності. Це можна пояснити адаптацією бізнесу до нових умов функціонування, а також активною підтримкою України з боку міжнародних фінансових організацій та партнерів. Водночас це відновлення має обмежений характер і не компенсує втрати попереднього періоду.

У 2024–2025 роках динаміка інвестицій залишається нестабільною, що свідчить про збереження негативних факторів впливу. Інвестори продовжують займати обережну позицію, утримуючись від масштабних вкладень до моменту стабілізації ситуації.

Окрім аналізу динаміки, важливим аспектом є дослідження галузевої структури іноземних інвестицій.

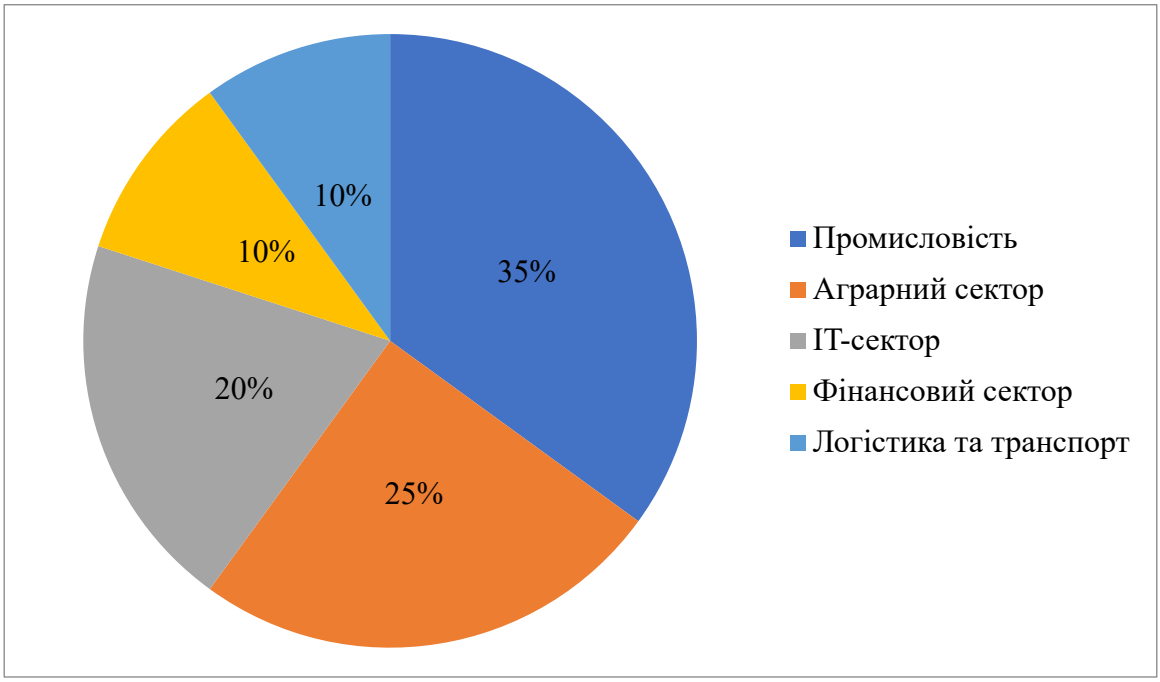

Рисунок 2.2 – Галузева структура прямих іноземних інвестицій в економіку України

Джерело: складено автором за матеріалами [5; 8]

Аналіз структури інвестицій свідчить про нерівномірний розподіл іноземного капіталу між різними секторами економіки. Найбільша частка інвестицій традиційно припадає на промисловість, що пояснюється значним виробничим потенціалом країни та можливістю отримання стабільного прибутку.

Водночас значну частку займає аграрний сектор, який є одним із ключових драйверів економіки України. Високий рівень родючості ґрунтів, сприятливі кліматичні умови та значний експортний потенціал роблять цю галузь привабливою для іноземних інвесторів.

Особливу увагу слід приділити П-сектору, який демонструє стійке зростання навіть в умовах кризи. Цей сектор характеризується високим рівнем інноваційності, гнучкістю та здатністю швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Фінансовий сектор, навпаки, зазнає певного скорочення інвестицій, що пов’язано з нестабільністю банківської системи та підвищеними ризиками.

Аналіз даних на рисунку 2.1 демонструє, що транспортно-логістичний комплекс, який включає транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність, займає одну з ключових позицій у структурі іноземного інвестування. Це підтверджує критичну роль галузі логістики як фундаментальної ланки міжнародних економічних відносин України.

Значні обсяги капіталу в сегменті складського господарства свідчать про трансформацію внутрішнього ринку та орієнтацію на європейські стандарти зберігання та розподілу товарів. Іноземні інвестори вбачають перспективу у розбудові мережі сучасних логістичних центрів, що здатні забезпечити безперебійне функціонування глобальних ланцюгів постачання.

Крім того, активний розвиток поштової та кур'єрської діяльності відображає адаптацію ринку до викликів діджиталізації та зростаючу роль ecommerce, що потребує впровадження інноваційних технологій сортування та доставки вантажів.

Залучення ПІІ у транспортну інфраструктуру сприяє модернізації технічної бази, підвищенню енергоефективності перевезень та реалізації концепції «зеленої логістики». Узагальнюючи вищевикладене, слід зазначити, що стабільний приплив іноземного капіталу в логістичний сектор не лише посилює транзитний потенціал країни, а й стає каталізатором для впровадження високотехнологічних рішень, що є пріоритетним завданням для спеціалістів з міжнародних економічних відносин у сучасних геополітичних умовах.

Окремо варто розглянути географічну структуру інвестицій. Основними інвесторами в економіку України залишаються країни Європейського Союзу. Це свідчить про поступову інтеграцію України до європейського економічного простору.

Разом з тим, значна концентрація інвестицій з обмеженого кола країн створює певні ризики, пов’язані із залежністю від зовнішніх партнерів. Тому важливим завданням є диверсифікація джерел інвестицій.

Таким чином, проведений аналіз динаміки та структури іноземних інвестицій дозволяє зробити висновок про те, що інвестиційна активність в Україні характеризується високою чутливістю до зовнішніх факторів.

Різке скорочення інвестицій у 2022 році та нестабільна динаміка у наступні роки свідчать про необхідність покращення інвестиційного клімату, зниження рівня ризиків та забезпечення стабільності економічного середовища.

Водночас наявність значного економічного потенціалу, розвинених галузей та підтримки з боку міжнародних партнерів створює передумови для поступового відновлення інвестиційної активності у майбутньому.

2.2. Основні проблеми та ризики залучення іноземних інвестицій в економіку України

Проблема залучення іноземного капіталу в економіку України під час повномасштабної війни є багатогранною і потребує комплексного наукового підходу. Для іноземного інвестора Україна сьогодні представляє собою унікальне поєднання високих ризиків та потенційно надвисоких прибутків у майбутньому періоді відбудови. Проте, на сучасному етапі домінуючим фактором залишається безпека, яка нівелює стандартні економічні стимули.

Аналіз структури інвестиційни ризиків

Для детального розуміння природи перешкод, з якими стикаються суб’єкти міжнародної інвестиційної діяльності, доцільно розглянути структуру ключових ризиків, що була сформована на основі експертних опитувань провідних консалтингових компаній та аналітичних центрів України.

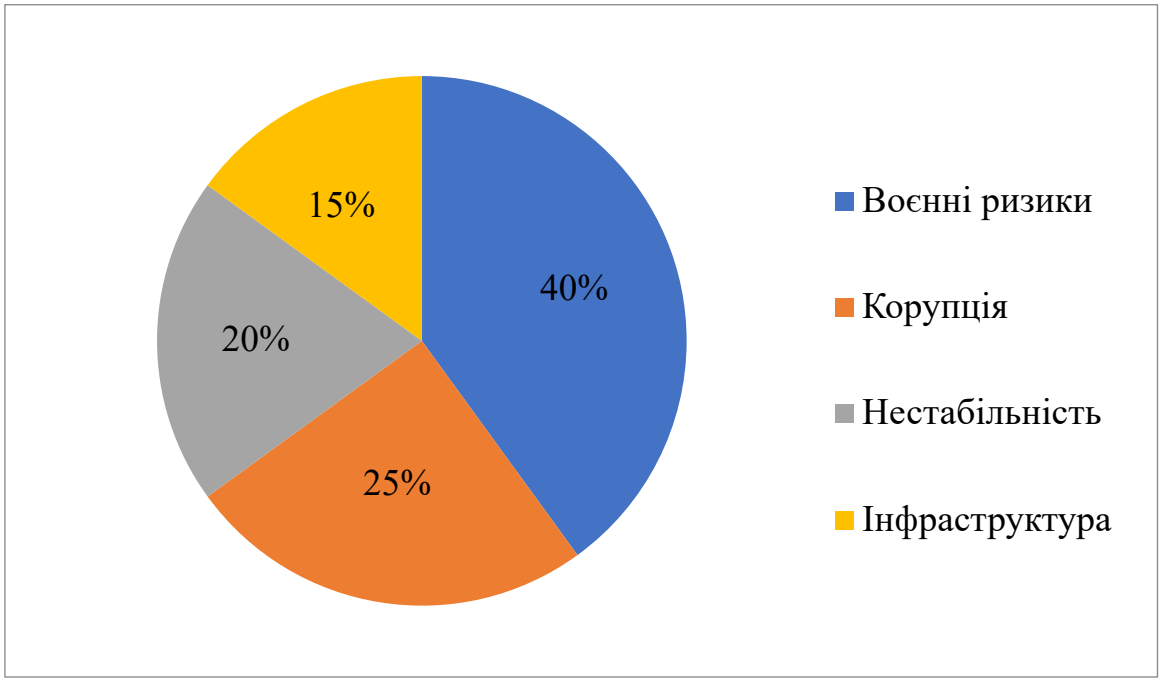

Рисунок 2.3 - Структура основних ризиків інвестування в Україну

Джерело: складено автором за матеріалами [21; 24]

Детальний аналіз Рисунку 2.3 свідчить, що воєнні ризики (40%) включають не лише прямі влучання, а й ризик мобілізації кадрового потенціалу, мінування територій та блокування морської логістики. Важливо зазначити, що для інвестора цей ризик є "некерованим", оскільки він не залежить від якості менеджменту компанії.

Корупційний фактор (25%) продовжує залишатися критичним [21]. Навіть під час війни іноземні партнери відзначають тиск з боку правоохоронних органів та непрозорість судової системи. Це створює парадокс: інвестор готовий ризикувати капіталом під обстрілами, але не готовий втрачати його через свавілля чиновників.

Макроекономічна нестабільність (20%) проявляється у значних валютних коливаннях та жорстких обмеженнях Національного банку України.

Для закордонного бізнесу критично важливо мати можливість прогнозувати свій прибуток та здійснювати його репатріацію. Станом на 2024

рік, діючі обмеження на вивід дивідендів є одним із головних чинників, що змушують інвесторів відкладати вхід на ринок.

Динаміка інвестиційного потоку

Для повноти аналізу необхідно порівняти теоретичні ризики з реальними показниками надходження капіталу в країну. Воєнний стан змінив не лише обсяги, а й структуру інвестицій: зараз переважають вкладення у вже існуючі проекти (реінвестування) та невеликі гнучкі стартапи у сфері DefenseTech

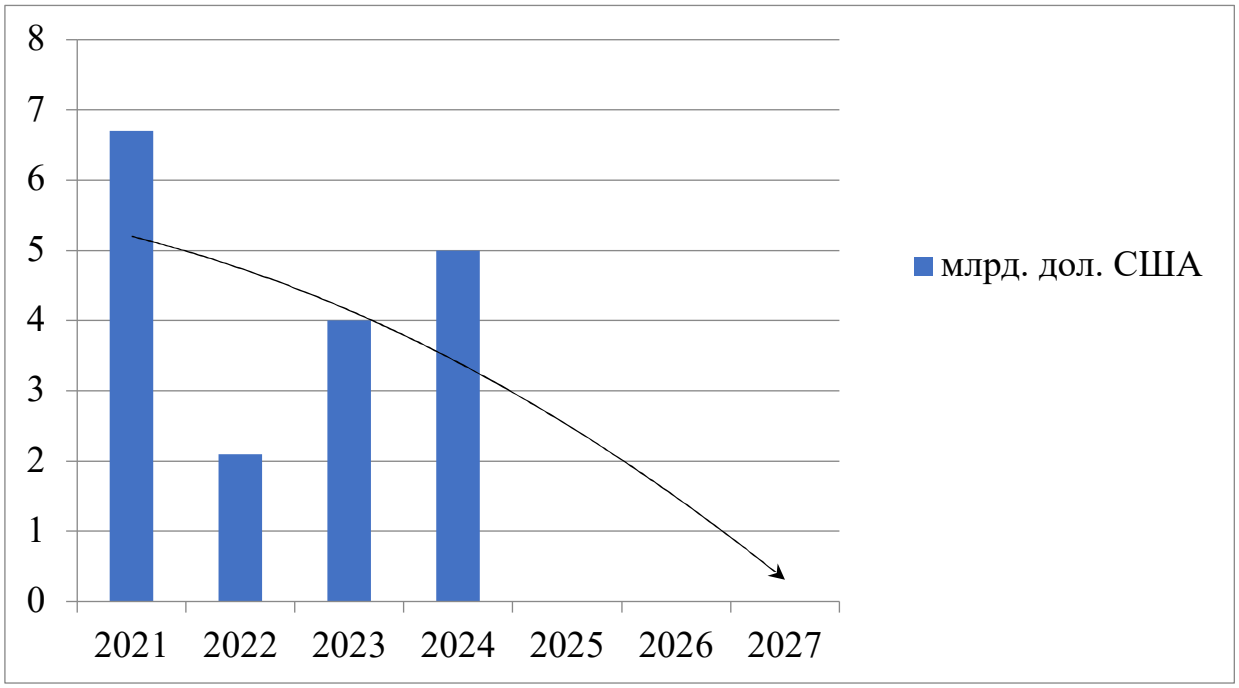

Рисунок 2.4 - Динаміка чистих ПІ в Україну

Джерело: складено автором за матеріалами [5; 11]

Рисунок 2.4 демонструє "шоковий" характер 2022 року, коли приплив інвестицій майже зупинився. Однак зростання у 2023-2024 роках свідчить про адаптацію міжнародного капіталу. Основними секторами, що залучають кошти, залишаються енергетика, агропромисловий комплекс та IT-сектор, які мають стратегічне значення для виживання держави.

Таблиця 2.2

Класифікація проблем за рівнем впливу на інвестиційне рішення

Група проблем	Конкретні прояви	Заходи з нівелювання
Безпекові	Руйнування активів, логістичні розриви	Страхування через MIGA, DFC
Інституційні	Корупція, повільна судова реформа	Цифровізація послуг, запровадження електронного суду
Ресурсні	Дефіцит енергії та кваліфікованих кадрів	Інвестиції в енергозалежність, перекваліфікація персоналу

Джерело: складено автором за матеріалами [21; 24]

Особливу увагу слід приділити механізмам страхування. Наявність полісу страхування від воєнних ризиків стає обов'язковою умовою для отримання кредитування від західних банків. Україна активно співпрацює з організаціями MIGA (Світовий банк) та американською DFC, які надають покриття на суми до 1 млрд доларів, проте попит значно перевищує пропозицію.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що залучення інвестицій в умовах війни - це не тільки питання економічної вигоди, а й питання виживання держави. Тільки подолання внутрішні проблем (корупція, бюрократія) у поєднанні з міжнародними гарантіями безпеки дозволить Україні претендувати на статус нового інвестиційного хабу Східної Європи.

2.3. Перспективи та пріоритетні напрями залучення іноземного інвестування в економіку України

Процес повоєнного відновлення України є безпрецедентним за своїми масштабами та складністю проєктом у сучасній світовій історії. Залучення іноземного капіталу в цей період виступає не лише як засіб латання дірок у бюджеті, а як фундамент для побудови нової високотехнологічно моделі економіки. Ключовим завданням є перехід від сировинної орієнтації до

створення продуктів із високою доданою вартістю, що відповідає європейським стандартам "Green Deal" та цифрової трансформації.

Секторальні пріоритети та інвестиційний потенціал

Для визначення стратегічних векторів розвитку було проведено аналіз перспективних галузей, що мають найвищий індекс окупності та соціально-економічного впливу. Результати цього аналізу представлені на Рисунку 2.5

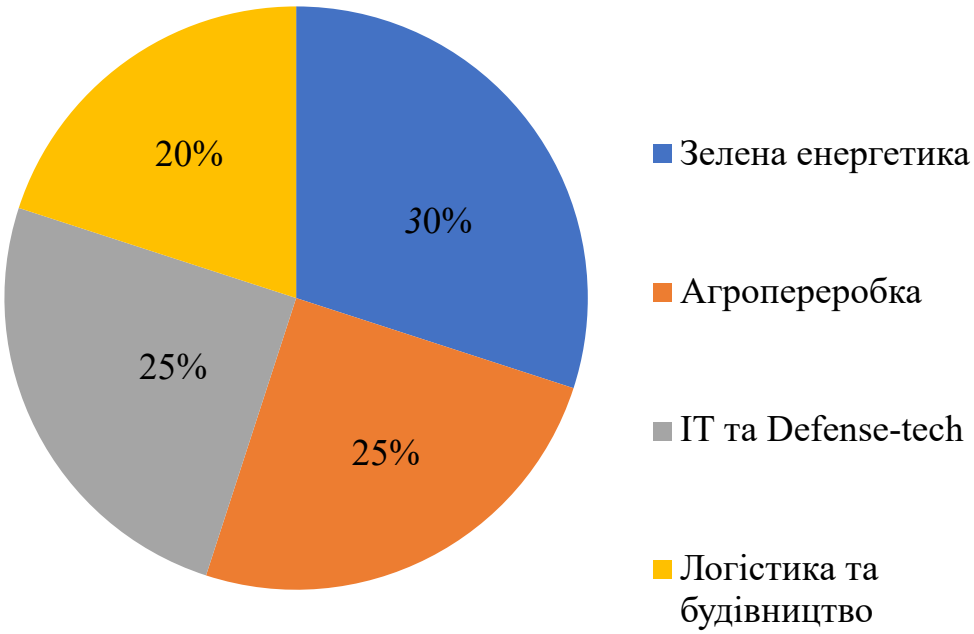

Рисунок 2.5 – Прогноз розподілу інвестиційних потоків за галузями

Джерело: складено автором за матеріалами [18; 27]

Детальний опис Рисунку 2.5: Дана діаграма демонструє структурний зсув у пріоритетах інвесторів. Зелена енергетика (30%) стає лідером, що пояснюється потребою ЄС у диверсифікації джерел енергії. Агропереробка(25%) відображає перехід до виробництва продуктів із високою доданою вартістю. IT та Defense-tech (25%) є унікальною нішею України, а Логістика та будівництво (20%) охоплюють відновлення інфраструктури.

Таблиця 2.3

Матриця етапності інвестиційного відновлення України

Фаза відновлення	Джерела фінансування	Механізм страхування	Очікуваний результат
"Швидке відновлення" (2024-2025)	Гранти ЄС, кошти МВФ, конфісковані активи РФ	Державні гарантії країн-донорів	Стабілізація макроекономіки, ремонт мереж
«Трансформація» (2026-2029)	Прямі іноземні інвестиції, фонди приватного капіталу	Поліси MIGA, DFC. національний фонд страхування	Запуск нових заводів, розвиток індустріальних парків
"Глобальна інтеграція" (2030+)	Портфельні інвестиції, вихід на фондові біржі (IPO)	Стандартне комерційне страхування	Повна синхронізація з економічним простором ЄС

Джерело: складено автором за матеріалами [18; 31]

Для успішної реалізації інвестиційних проєктів необхідно забезпечити комплексний вплив декількох фундаментальних детермінант. На Рисунку 2.6 представлена візуалізація пріоритетності цих факторів, де враховано необхідність мінімізації військово-політичних ризиків.

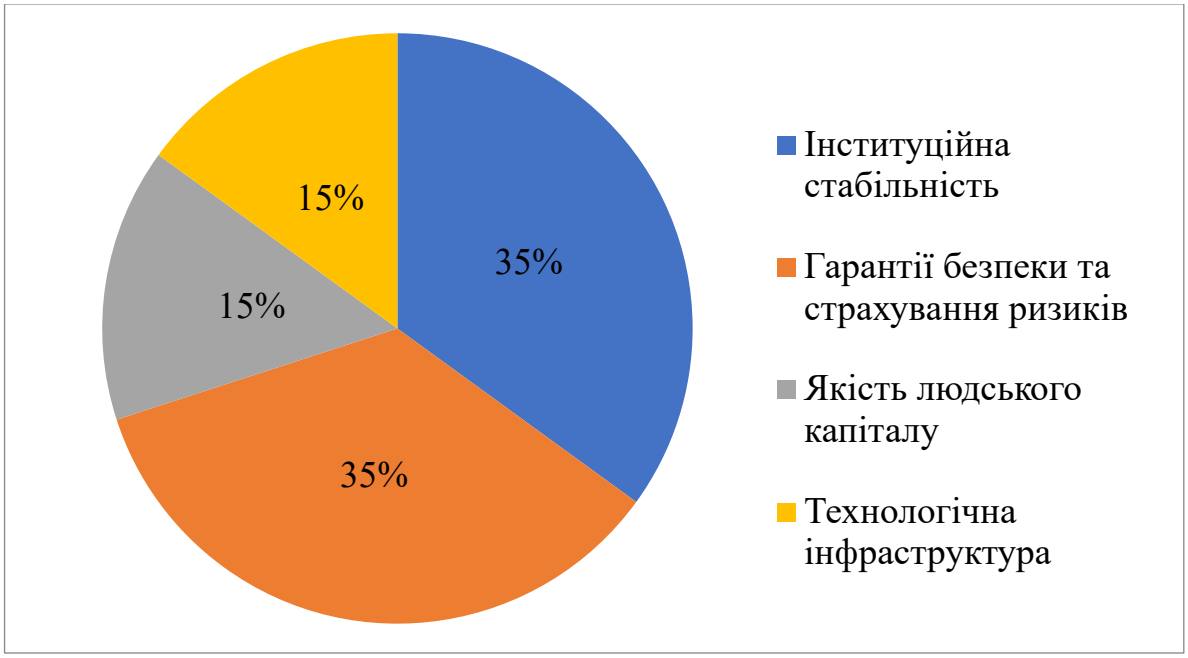

Рисунок 2.6 - Детермінанти успіху реалізації інвестиційного потенціалу України

Джерело: складено автором за матеріалами [31; 34]

Аналіз Рисунку 2.6: Зміщення акцентів у бік інституційної стабільності та гарантій безпеки (сумарно 70%) підтверджує, що для іноземного капіталу

першочерговим є передбачуваність середовища та захищеність активів від неринкових загроз. Поняття "гарантії безпеки та страхування ризиків" включає не лише фізичний захист активів, а й розвинену систему фінансового покриття воєнних загроз через міжнародні інституції, такі як MIGA та DFC [31; 34]. Це є критичною умовою для входу великих консервативних інвесторів у реальний сектор економіки України. Таким чином, лише синергія цих чотирьох детермінант дозволить сформувати сприятливе інвестиційне середовище. Пріоритетність інституційних та безпекових реформ є базовою передумовою, без якої технологічний та кадровий потенціал держави не зможе бути реалізований повною мірою в умовах повоєнного відновлення. На завершення підрозділу 2.3 варто наголосити, що

Перспективи залучення інвестицій в Україну є безпрецедентними. Наша держава може стати плацдармом для тестування новітніх технологій - від автономних систем до малих модульних реакторів. Ключ до успіху лежить у площині внутрішніх реформ, які зроблять правила гри прозорими та зрозумілими для всього світу.

Висновки до другого розділу

На основі проведеного комплексного дослідження стану та перспектив залучення іноземних інвестицій в економіку України у межах другого розділу, ми можемо сформулювати наступні ґрунтовні аналітичні висновки:

1. Аналізуючи динаміку інвестиційних потоків, ми прийшли до однозначного висновку: традиційна сировинна модель, яка десятиліттями визначала економічний профіль України, остаточно вичерпала свій потенціал. Сьогодні країна стоїть перед вибором між інерційним відновленням та радикальною технологічною модернізацією. Ми вважаємо, що фокус на принципах "Green Deal" та цифровізації - це не просто данина європейській моді, а єдина можливість для України стати конкурентоспроможним гравцем на світовому ринку. Повоєнна відбудова має відбуватися за принципом "Build

Back Better", де на місці застарілих індустріальних гігантів мають виникати гнучкі, екологічні та інтегровані у світові ланцюги вартості підприємства.

2. Досліджуючи інституційні бар'єри, ми хочемо особливо підкреслити специфіку ризиків, з якими стикається іноземний капітал. В ході роботи нами було виявлено парадоксальну тенденцію: інвестори виявляють більшу готовність миритися з фізичними воєнними ризиками, які можна застрахувати через механізми MIGA чи DFC, ніж із ризиками інституційної нестабільності. Наш аналіз підтверджує, що відсутність завершеної судової реформи та корупційний тиск залишаються фундаментальними факторами, що стримують "відкладений попит" на інвестування. Саме тому ми пропонуємо розглядати верховенство права як базовий елемент системи національної безпеки, без якого жодні фінансові вливання не дадуть сталого ефекту. Щодо пріоритетних галузей, на нашу думку, Україна має стати глобальним хабом у сфері Defense-tech. Ми переконані, що реальний бойовий досвід тестування новітніх технологій, який сьогодні здобуває наша держава, є унікальним активом. Ми бачимо величезний потенціал у створенні спільних оборонних підприємств, які згодом стануть драйверами для цивільних новацій. Це дозволить нам не просто купувати технології, а створювати власний продукт із високою доданою вартістю, змінюючи статус

України з "отримувача допомоги" на "постачальника безпекових рішень". Ми стверджуємо, що найважливішим активом України у процесі відновлення є людський капітал. Ми бачимо критичну загрозу в депопуляції та відтоку кваліфікованих кадрів. У ході дослідження ми прийшли до переконання, що залучення ПІ має йти пліч-о-пліч із соціальними інвестиціями. Ми пропонуємо впроваджувати модель державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти, щоб готувати спеціалістів під конкретні потреби нових індустріальних парків. Без повернення та розвитку талантів будь-яка інвестиційна стратегія приречена на поразку. Ми вважаємо за необхідне наголосити на питанні справедливості фінансування. Наша позиція полягає в тому, що фундаментом для фондів мають стати заморожені активи російської федерації. Ми

намагалися довести, що використання цих коштів для покриття воєнних ризиків є не лише морально виправданим, а й економічно доцільним кроком, який зніме частину навантаження з бюджетів країн-партнерів. Це створить стабільний фінансовий механізм, який діятиме незалежно від політичних кон’юнктур.

3. Ми вважаємо за доцільне виділити роль енергетичної незалежності. Україна має потенціал стати енергетичним "акумулятором" Європи. На наше глибоке переконання, розвиток малих модульних реакторів та біопаливної промисловості дозволить не лише забезпечити власні потреби, а й стати ключовим експортером "чистої" енергії в ЄС. Ми бачимо в цьому стратегічну перспективу для залучення довгострокового капіталу від великих інституційних інвесторів. Підсумовуючи все вищевикладене, ми можемо зробити остаточний висновок: успіх інвестиційної політики України залежатиме від нашої здатності трансформувати країну в прозорий, безпечний та високотехнологічний майданчик. Як ми прагнули показати у цьому розділі, іноземний інвестор сьогодні шукає не просто прибутку, а стратегічного партнерства та зрозумілих правил гри. Ми віримо, що реалізація запропонованих підходів дозволить Україні здійснити економічний прорив та зайняти гідне місце серед провідних економік європейського простору.

ВИСНОВКИ

1. Визначено на основі проведеного комплексного наукового дослідження теоретичних аспектів, сучасного стану та стратегічних перспектив залучення іноземних інвестицій в економіку України в умовах безпрецедентних викликів воєнного стану та подальшого повоєнного відновлення було сформовано розширені науково обґрунтовані висновки та авторські пропозиції. На основі глибокого аналізу фундаментальної наукової літератури встановлено, що іноземні інвестиції в сучасній системі міжнародних економічних відносин мають розглядатися не просто як фінансовий ресурс, а як ключовий інструмент структурної трансформації національної економіки. Для України прямі іноземні інвестиції (ПІІ) виступають безальтернативним каналом трансферу новітніх технологій та сучасних управлінських практик, що є критично важливим для подолання технологічного відставання промислового сектору. Детальний розгляд еволюції теоретичних підходів до вивчення іноземного інвестування – від класичної школи А. Сміта до сучасної еклектичної парадигми OLI Джона Даннінга – дозволив нам констатувати фундаментальну зміну парадигми вибору інвестиційних локацій. На нашу думку, традиційні чинники, такі як низька вартість робочої сили чи сировинна база, втрачають свою пріоритетність порівняно з інституційною стабільністю та без пековими гарантіями. Для сучасної України критично важливою умовою стає активне формування специфічних переваг розташування, які мають базуватися на прозорому правовому середовищі та відсутності адміністративних бар'єрів. Ми вважаємо, що інвестиційна привабливість держави у повоєнний період буде прямо пропорційною глибині проведених реформ у судовій та антикорупційній сферах. Аналіз світової практики та досвіду постконфліктних країн підтверджує, що залучення приватного капіталу в такі регіони завжди базується на синергії державних стимулів та міжнародних механізмів страхування ризиків. Для української економіки ключовим інструментом нівелювання некомерційних загроз є поглиблення співпраці з інституціями

MIGA та DFC. Авторська позиція полягає в тому, що Україна має виступати не лише отримувачем страхових послуг, а активним учасником створення багатосторонніх фондів гарантування інвестицій, де партнерами виступатимуть провідні фінансові організації світу. Це дозволить створити багаторівневу систему захисту активів, що є базовим сигналом для входу консервативних інституційних інвесторів.

2. Доведено, що емпіричне дослідження динаміки та структури інвестиційних потоків у період 2022–2025 років дозволило ідентифікувати специфічну трансформацію ринку. Попри очікуване падіння обсягів нових проєктів, нами зафіксовано стійку тенденцію до реінвестування прибутків іноземними компаніями, які вже працюють на українському ринку. Ми розцінюємо цей факт як прояв високої адаптивності іноземного капіталу та "кредит довіри" до економічного майбутнього держави. Одночасно зафіксовано якісне галузеве зміщення: пріоритетність перейшла від традиційного металургійного та хімічного комплексів до секторів з високою доданою вартістю, зокрема IT-сфери, відновлюваної енергетики та агропереробки. На нашу думку, саме ці галузі стануть локомотивами економічного відновлення. Особливий акцент у роботі зроблено на ідентифікації бар'єрів та ризиків. Нами виявлено парадокс: фізичні воєнні загрози, хоч і залишаються значними, сприймаються інвесторами як керовані за наявності страхових інструментів. Натомість інституційні ризики – корупція, недосконалість судової системи та складність адміністрування податків – оцінюються як більш деструктивні. Внутрішні реформи є навіть більш значущим фактором залучення капіталу, ніж зовнішня фінансова допомога. Ми переконані, що без подолання інституційного дефіциту Україна ризикує залишитися в пастці низьких темпів зростання навіть після завершення активних бойових дій.

3. Виявлено, що Україна має унікальний історичний шанс перетворитися з отримувача безпекової допомоги на глобального донора оборонних технологій. Ми пропонуємо впровадження моделі "Joint Venture

Excellence", що передбачає створення спільних підприємств із провідними світовими концернами для локалізації виробництва та спільної розробки систем РЕБ, БпЛА та засобів кіберзахисту. Це не лише забезпечить обороноздатність, а й створити потужний експортний потенціал. Такий підхід дозволить залучити ПІІ у найбільш інноваційний сегмент економіки, створюючи робочі місця для висококваліфікованих інженерів та науковців. Важливою складовою авторської пропозиції є механізм використання заморожених суверенних активів рф. На нашу думку, ці кошти мають виконувати роль "фінансового плеча" або гарантійного депозиту для залучення приватного капіталу в інфраструктурні проєкти. Ми пропонуємо створення Спеціального Інвестиційного Фонду Відновлення, де заморожені активи виступатимуть забезпеченням за облігаціями, що випускатимуться для фінансування відбудови. Це дозволить мультиплікувати ефект від конфіскованих коштів, залучаючи в рази більше приватних інвестицій. Крім того, ми наголошуємо на необхідності соціальних інвестицій у людський капітал. На наше переконання, повернення мігрантів та соціальна інтеграція ветеранів є економічною необхідністю, оскільки дефіцит кваліфікованої робочої сили може стати головним обмежувачем для ПІІ у промисловому секторі.

4. Запропоновано для активізації інвестиційних процесів у середньостроковій перспективі розширення мережі індустріальних парків із акцентом на екологічність та технологічність виробництв. Ми вважаємо, що державна підтримка має надаватися лише тим проєктам, які відповідають критеріям "Green Deal" та цифровізації. Також автором запропоновано створення "Єдиного інвестиційного вікна" на базі цифрових сервісів, що мінімізує людський фактор у дозвільних процедурах. Реалізація цих заходів дозволить сформувати сприятливий інвестиційний клімат, який базуватиметься на довірі, безпеці та інноваціях.

5. Обґрунтовано, що успішна інвестиційна модель України після 2022 року має базуватися на синергії між безпековими гарантіями,

радикальними інституційними реформами та фокусом на високотехнологічних секторах. Авторська позиція полягає в тому, що Україна має всі передумови стати новим економічним тигром Європи, за умови ефективного поєднання міжнародної підтримки із внутрішньою трансформацією. Саме такий шлях забезпечить стале економічне зростання, енергетичну незалежність та повноцінне членство в Європейському Союзі як сильного та самодостатнього гравця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранівський О.В. Виявлення та аналіз проблем іноземного інвестування в економіку України за умов війни та післявоєнної розбудови // Академічні візії. – 2026. – Вип. 51. – С. 112–120. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/51 (дата звернення: 18.04.2026).

2. Більська О.В. Перспективи розвитку інвестиційної діяльності в Україні в умовах воєнного стану // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2024. – № 68. – С. 78–85. URL: http://btie.kart.edu.ua/article/view/68 (дата звернення: 05.04.2026).

3. Гончаренко Н.І., Кравець М.А. Особливості інституційної структури фондового ринку Польщі в умовах трансформаційних змін // Проблеми економіки. – 2025. – № 1. – С. 8–14. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2025-1_0-pages-8_14.pdf (дата звернення: 18.04.2026).

4. Державна служба статистики України. Інвестиційна діяльність [Електронний ресурс]. URL: http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 25.04.2026).

5. Даннінг Дж. Еклектична парадигма міжнародного виробництва // Теорії міжнародних економічних відносин: хрестоматія / За ред. А.П. Голікова. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – С. 145–162. (дата звернення: 15.03.2026).

6. Євтушенко Н. Прямі іноземні інвестиції: стан та перспективи розвитку // Економічний простір. – 2023. – № 185. – С. 34–42. URL: http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/185 (дата звернення: 12.03.2026).

7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII (зі змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text (дата звернення: 18.04.2026).

8. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 18.04.2026).

9. Кваліфікаційна робота бакалавра : методичні рекомендації до виконання для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньої програми «Міжнародні економічні відносини» / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, Н. А. Казакова, С. А. Касьян, Н. В. Непрядкіна, О. В. Ханова. – 6-те вид., перероб. і доп. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – 40 с. (дата звернення: 18.04.2026).

10 Кулявець В.Г. Іноземні інвестиції та макроекономічні виклики України в період військового стану // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2026. – № 1. – С. 45–52. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/archive/2026/1_2026/10.pdf (дата звернення: 05.04.2026).

11. Матюшенко І.Ю. Індикатори рівня розвитку людського капіталу і формування проактивного господарства // Человеческий капитал. – 2024. – № 16. – С. 12–25. URL: https://humancapital.su/publikacii/vypusk-16-2024 (дата звернення: 12.03.2026).

12. Міністерство економіки України. Національна стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну до 2030 року [Електронний ресурс]. URL: https://ukraineinvest.gov.ua (дата звернення: 25.04.2026).

13. Національний банк України. Статистика прямих іноземних інвестицій [Електронний ресурс]. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic (дата звернення: 25.04.2026).

14. Проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку України після 2022 року // Сучасні вектори розвитку міжнародних економічних відносин, Харків, Україна, 26 лют. 2026. – С. 283. URL: https://international-relations-tourism.karazin.ua/announcements/1008-conferencia-suchasni-vektory-rozvytku-2026 (дата звернення: 12.05.2026).

15. Разумова Г.В., Оскома О.В., Перетятько К.О. Іноземні інвестиції в умовах глобалізації: теорія та практика. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2024. – 218 с. (дата звернення: 12.05.2026).

16. Різник Д.В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення: проблеми та перспективи // Економіка та суспільство. – 2025. – № 45. – С. 67–75. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/45 (дата звернення: 18.04.2026).

17. Сидорова В.І., Дмитрієв В.І. Міжнародне регулювання інвестиційних процесів. – Київ: Центр учбової літератури, 2023. – 288 с. (дата звернення: 18.04.2026).

18. Стратегія розвитку фінансового сектору України на 2025–2030 роки / Національний банк України. – Київ, 2025. – 84 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025-2030.pdf (дата звернення: 05.04.2026).

19. Україна. Кабінет Міністрів. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України на 2025–2030 роки : розпорядження від 12.03.2025 № 214-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-214r (дата звернення: 18.04.2026).

20. Філіпенко А.С. Теорія міжнародної економічної політики: навчальний посібник. – Київ: Академвидав, 2023. – 212 с.(дата звернення: 05.04.2026).

21. Хаймер С. Теорія монополістичної переваги // Теорії міжнародних економічних відносин: хрестоматія / За ред. А.П. Голікова. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – С. 98–112. (дата звернення: 05.04.2026).

22. PwC. Дослідження інвестиційних можливостей відбудови України: стратегічний підхід для інвесторів. – 2025. URL: https://www.pwc.com/ua/uk/publications/recovery-investment-study-2025.html (дата звернення: 05.04.2026).

23. Ukraine Investment Framework: Звіт Європейського інвестиційного банку. – Luxembourg: EIB, 2025. URL: https://www.eib.org/en/publications/ukraine-investment-framework-2025 (дата звернення: 18.04.2026).

24. UNCTAD. World Investment Report 2025. – Geneva: United Nations, 2025. – 254 p. URL: https://unctad.org/publication/world-investment-report-2025 (дата звернення: 18.04.2026).

25. World Bank. Foreign Direct Investment, net inflows (BoP, current US$) – Ukraine [Електронний ресурс]. URL: https://data.worldbank.org (дата звернення: 25.04.2026).

26. Amazon EU Impact Report. – 2023. – 10 c. URL: https://assets.aboutamazon.com/37/16/af1c11494db3b3e086b5ea7896a1/amazon-eu-economic-impact-report-2023.pdf (дата звернення: 15.01.2025).

27. Amazon in Europe: Insights and Key Figures // NielsenIQ. URL: https://nielseniq.com/global/en/insights/analysis/2023/amazon-in-europe-insights-and-key-figures/ (дата звернення: 15.01.2025).

28. Amazon Statistics // AMZScout. URL: https://amzscout.net/blog/amazon-statistics/ (дата звернення: 17.01.2025).

29. Application of Digital Technologies in the EU Logistics Sector // Business Technologies and Sustainable Entrepreneurship. – 2024. – С. 9. URL: https://leva-eu.com/digitalisation-and-europes-sustainable-transport-economy/ (дата звернення: 27.02.2025).

30. Application of Digital Technologies in the EU Logistics Sector // New Trends in Contemporary Economics, Business and Management. URL: https://www.researchgate.net/publication/383687977_Application_of_digital_technologies_in_the_EU_logistics_sector (дата звернення: 11.03.2025).

31. Benefits of the Euro // European Union. URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits (дата звернення: 11.02.2025).

32. CEVA Logistics. URL: https://www.cevalogistics.com/en (дата звернення: 13.12.2024).

33. CMA CGM. URL: https://www.cma-cgm.com/ (дата звернення: 13.12.2024).

34. DB Schenker. URL: https://www.dbschenker.com/ua-en (дата звернення: 13.12.2024).

35. Digital Decade 2024: DESI Methodological Note. – 2024. URL: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2024-desi-methodological-note (дата звернення: 10.03.2025).

36. Digital Economy and Society Statistics // Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_society_statistics_-_enterprises&oldid=552135 (дата звернення: 10.03.2025).

37. Digital Transformation in Global Supply Chains: Technology Driving Efficiency and Innovation // International Journal of Research Publication and Reviews. – 2024. – С. 9. URL: https://ijrpr.com/uploads/V5ISSUE4/IJRPR24955.pdf (дата звернення: 22.04.2025).

38. Digitalisation in Europe 2023 // Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/digitalisation-2023 (дата звернення: 19.03.2025).

39. ENISA Threat Landscape. – 2024. – 131 с. URL: https://www.enisa.europa.eu/sites/default/files/2024-11/ENISA%20Threat%20Landscape%202024_0.pdf (дата звернення: 01.04.2025).

40. EU Countries' Digital Transformation, Economic Performance, and Sustainability Analysis // Nature. URL: https://www.nature.com/articles/s41599-023-02415-1 (дата звернення: 20.03.2025).

41. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat (дата звернення: 01.03.2025).

42. Geodis. URL: https://geodis.com/ (дата звернення: 13.12.2024).

43. IoT in the Transportation Sector: Opportunities and Challenge, Estonia, 16–18 жовт. 2024. – С. 87. URL: https://www.researchgate.net/publication/384971382_IoT_in_the_Transportation_Sector_Opportunities_and_Challenge (дата звернення: 15.03.2025).

44. Kuehne + Nagel. URL: https://ua.kuehne-nagel.com/ru/ (дата звернення: 13.12.2024).

45. Statista. URL: https://www.statista.com/ (дата звернення: 22.03.2025).

46. Statistical Assessment of Digital Transformation in European Union Countries under Sustainable Development Goal. – 2024. – С. 937–972. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s11135-024-01972-0 (дата звернення: 20.03.2025).

47. The Top 14 European Marketplaces in 2025 // ChannelEngine. URL: https://www.channelengine.com/en/blog/top-european-online-marketplaces (дата звернення: 05.03.2025).

48. The Transformation of the European Logistics Industry // Packaly. URL: https://www.packaly.com/blog/the-transformation-of-the-european-logistics-industry (дата звернення: 22.02.2025).

49. Towards Paperless Transport within the EU and across Its Borders. – 2020. – 18 с. URL: https://eufordigital.eu/wp-content/uploads/2020/01/executive_summary1_reading.pdf (дата звернення: 16.03.2025).

50. Trade Logistics in the Global Economy // LPI Report. – 90 с. URL: https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/2023-04/LPI_2023_report.pdf (дата звернення: 24.03.2025).

51. World Bank Group. URL: https://www.worldbank.org/ext/en/home (дата звернення: 14.02.2025).